

work: A Ghanaian perspective / K. Dartey-Baah, G.K. Amoako // European Journal of Business and Management. – 2011. – № 9. – P. 1-8.

3. Fraser H., Draper J., Taylor W. The quality of teachers' professional lives: Teachers and job satisfaction / H. Fraser, J. Draper, W. Taylor // Evaluation and Research in Education. – 1998. – № 2.

4. Hargreaves L. The status of teachers and the teaching profession: views from inside and outside the profession: interim findings from the teacher status project / L. Hargreaves, M. Cunningham, A. Hansen, D. McIntyre, C. Oliver. – Cambridge: University of Cambridge Press, 2007. – 109 p.

5. Klassen R.M., Usher E.L., Bong M. Teachers' collective efficacy, job satisfaction, and job stress in cross-cultural context / R.M. Klassen, E.L. Usher, M. Bong // The Journal of Experimental Education. – 2010. – № 6. – P. 464-486.

6. Spector P.E. Job satisfaction: Application, assessment, cause, and consequences / P.E. Spector. – California, Thousand Oaks: Sage Publications, 1997. – 338 p.

Тарасюк Х.О.

студентка;

Ноздрін С.В.

аспірант, викладач,

Дніпровський національний університет

імені Олеса Гончара

РОЛЬ ТЕМПЕРАМЕНТУ В УСПІШНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сучасних умовах розвитку суспільства відбувається збільшення кількості професій, сфер професійної діяльності та підвищуються вимоги до працівників. Тому для прогнозування успішності у певній професійній діяльності важливим є врахування різних факторів, що можуть впливати на виконання професійних обов'язків, серед яких і такі індивідуальні властивості особистості

як темперамент. Відомо, що властивості темпераменту формуються в діяльності людини і в більшості визначаються направленістю її особистості. Темперамент є базовою основою особистості людини, який впливає на багато аспектів: вольові якості, мотивацію, навчальну та професійну діяльність, характер тощо. Людина проявляє одну і ту ж динамічну особливість в різних ситуаціях, але темперамент впливає при цьому лише на форму прояву характеру. Роль темпераменту в праці полягає в тому, що від нього залежить вплив на діяльність різних психічних процесів і станів, зумовленими роботою певного типу темпераменту.

Мета роботи – проаналізувати роль темпераменту в успішності професійної діяльності.

На думку В. М. Русалова, темперамент – стійка природня характеристика, яка грає важливу роль на етапі формування певних інтересів до тої чи іншої професії уже в шкільному віці [1, с. 45-57]. Є. І. Рогов вважає, що темперамент – це індивідуально-своєрідні властивості психіки, які визначають динаміку психічної діяльності людини, що однаково проявляючись в різноманітній діяльності незалежно від її змісту, цілей, мотивів, залишаються постійними в зрілому віці і у взаємозв'язку характеризують тип темпераменту [2, с. 210]. С. Л. Рубінштейн вважав, що темперамент – це динамічна характеристика психічної діяльності індивіда [6, с. 166-190]. Б. М. Теплов стверджував, що темперамент – це характерна для даної людини сукупність психічних особливостей, пов'язаних з емоційною збудливістю, тобто швидкістю і силою виникнення почуттів [1, с. 122].

Крім того, дослідженнями темпераменту займалися такі відомі вчені, як Г. Айзенк, Дж. Гілфорд, Е. Кречмер, В. С. Мерлін, І. П. Павлов, Б. М. Теплов, Я. Стреляу та інші.

Щоб обґрунтувати особливості досягнення успіху у різних професіях, необхідно, перш за все, з'ясувати саме поняття професії. На думку Є. О. Клімова, професія – необхідна для суспільства, соціально цінна і обмежена внаслідок поділу праці область фізичних і духовних сил людини, що дає їй можливість одержувати замість витраченої праці необхідні кошти її існування і розвитку [2, с. 95-115].

В психології відомо чимало класифікацій професій. Залежно від об'єкта праці (люди або неживі предмети) і видів діяльності, найбільш властивих людині. Найбільш відомі є класифікації Є. О. Клімова, О. Ліпамана, С. Г. Струмліна, І. Н. Шпільрейна. Зауважимо, що класифікація професій Є. О. Клімова є в наш час найбільш популярною. Автор виділив предмет праці, який є об'єктом, на який спрямована людська діяльність. Це може бути інша людина, жива і нежива природа, технічні об'єкти, символи, знаки, художній образ.

Аналіз досліджень роль темпераменту у професійній успішності показав наявність певних базових характеристик для кожного типу темпераменту. Так, А. В. Лебедева у своїх дослідженнях розкриває питання про вплив темпераменту людини на її професійне становлення. Автор вказує, що у холерика більше шансів бути успішним в професіях, які пов'язані зі спілкуванням, ніж з документами і технікою. Меланхоліку не підходять професії, які пов'язані з великою кількістю спілкування з незнайомими людьми, частими ситуаціями відмови і відторгнення. Сангвінік більш універсальний з точки зору вибору професії, він може знайти себе майже у будь-якій діяльності, відповідно до своїх здібностей, інтересів, навиків. А для флегматика важлива робота по чіткому графіку, з чітко поставленими задачами [5, с. 30-33]. Є. М. Лепешова у своєму дослідженні виділяє сангвініка як активну, життєрадісну і доброзичливу людину, яка характеризується врівноваженістю, високою працездатністю. Холерик визначається як енергійний, запальний, що не боїться і легко долає будь-які перешкоди та труднощі. Флегматикам характерна слабка емоційна збудливість, серйозність, розсудливість та повільний темп діяльності. Люди з меланхолічним типом темпераменту вразливі, стримані, чутливі, спостережливі у спілкуванні [4, с. 41-45].

Аналіз досліджень впливу темпераменту на успішність у професійній діяльності дозволив зробити порівняльну таблицю типів темпераменту та найбільш оптимальні для них види професій (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика типів темпераменту та розподіл за професіями

Тип темпераменту	Холерик	Сангвінік	Флегматик	Меланхолік
Коротка характеристика типу	Енергійний, запальний, емоційний, швидко включається в роботу, у спілкуванні проявляється імпульсивність, емоційність, відкритість і прямо лінійність.	Активний, енергійний, життєрадісний, хороші організаторські здібності, вроджений хист ідеального керівника.	Слабка емоційна збудливість, серйозний, спокійний, розсудливий, стійкий до стресів, у спілкуванні врівноважений, спокійний, небагато слівний.	Замкнутий, вразливий, спостережливий, у спілкуванні тактовний, уважний, схильний до деталізації, не прихильник постійного спілкування.
Властивості нерв. сист. за І. П. Павловим	Сильний, неврівноважений рухливий	Сильний, врівноважений, рухливий	Сильний, врівноважений, малорухливий	Слабкий, неврівноважений, стриманий
Характер діяльності	легко може переходити з однієї роботи на іншу, швидко пристосовується до змін; швидко виснажується від одноманітної роботи; важливі постійне емоційне підкріплення	жива, рухома діяльність, що вимагає кмітливості, винахідливості і активності; стабільна працездатність, що практично не залежить ні від зовнішніх, ні від внутрішніх чинників; легко	робота, де немає необхідності в швидкому виконанні різноманітних дій, підходять одноманітні, добре засвоєні ним діяльності; може довго і якісно виконувати будь-яку монотонну	спокійні і безпечні умови, що не потребують швидких реакцій і змін характеру діяльності; темп роботи непостійний; надає перевагу працювати на самоті; швидко втомлюється

	роботи.	адаптуються до будь-якого графіку роботи.	роботу, що вимагає ретельності;	від спілкування,
Тип професій за Є. О. Климовим	Людина–людина	Людини–людина, Людина–техніка	Людина–техніка, людина–знакова система, людина природа	Людина–художній образ
Можливі професії	телерепортер, артист, журналіст, постачальник, підприємець, льотчик, водій, тренер, менеджер, режисер тощо.	учитель, лікар, психолог, вихователь, організатор, продавець, офіціант, педагог, адміністратор, тощо.	механік, електрик, інженер, агроном, водій, астроном, фізик, математик, диспетчер, лаборант, ювелір тощо.	письменник, художник, кінокритик, програміст, архітектор діяч мистецтв, художник, дизайнер, маляр, композитор тощо.

Аналіз досліджень показав, що темперамент це вроджена стійка властивість людини, пов'язана з особливостями нервової системи. Ефективним є визначення і врахування темпераменту у виборі майбутньої професії або виконанні існуючих професійних обов'язків, оскільки темперамент впливає на діяльність людини та обумовлює її результативність, ефективність та успішність.

Список використаних джерел:

1. Ильин Е. П. Дифференциальная психология профессиональной деятельности / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2008. – 432 с.
2. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения / Е. А. Климов. – М. : Издательский центр «Академия», 2010. – 304 с.
3. Кудрявцев Т. В., Сухарев А. В. Влияние характерологических особенностей личности на динамику профессионального самоопределения / Т. В. Кудрявцев, А. В. Сухарев // Вопросы психологии. – 1985. – № 1. – С. 86–93.

4. Лебедева А. В. Влияние темперамента на выбор профессии / А. В. Лебедева // Научно– методический электронный журнал «Концепт». – 2015. – Т. 8. – С. 41–45.
5. Лепешова Е. Темперамент и будущая профессия / Е. Лепешова // Абитуриент. – 2011. – № 9. – С. 30–33.
6. Лоос В. Г. Промышленная психология / В. Г. Лоос. – К., 1980. – 231 с.
7. Пряжников Н. С. Профессиональное самоопределение: теория и практика / Н. С. Пряжников. – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 320 с.